

Els anys que passen ara

A bans, fa anys, jo pensava –i crec que molta gent ho pensava– que tots els anys eren iguals, que tant se valia un any com el següent. L'any 1972, per exemple, no acabe de distingir-lo massa, a dos decennis de distància, del 1971 o del 1970. Ni el 1982 del 1981, encara que estan més prop. Eren anys en què tot era aproximadament previsible, i se suposava que el futur pròxim no reservava grans sorpreses, igual que el passat immediat tampoc no n'havia portada cap de remarcable. No és que no passaren coses, sinó que les que passaven cada any eren més o menys una continuació esperada de les dels anys anteriors o en tot cas coses que havien de passar, que tothom sabia que passarien. El 1968, posem per cas, es va produir allò de la primavera de Praga, i a l'estiu la corresponent repressió soviètica. Tot entrava dins l'ordre esperat: si el comunisme era revisable, cosa que llavors es podia imaginar, més cert era que l'imperi moscovita no podia tolerar cap vellitat reformada. El món estava dividit en dos blocs immutables, i així era i així havia de ser pels segles dels segles. I si a Sud-amèrica apareixia una nova dictadura militar, o si s'acabava per defunció la dictadura del general Franco, també això eren coses previsibles, en el primer cas, o perfectament previstes, en el segon. Res que arribara a alterar seriosament la perspectiva esperada, cada any, del pas del present al futur.

Vam tenir un futur imaginari. Durant uns anys, que va ser l'aventura efímera de les exploracions espacials: mitja dotzena d'astronautes van anar a la Lluna, vam veure la pel·lícula *2001, Odissea en l'espai*, i vam creure que en aquest any –ja en falten menys de deu– la gran expedició seria poc més o menys real: estacions orbitals, colonització dels planetes, i altres fantasies semblants. Després, el pas dels anys ens va desenganyar: havia estat una breu al·lucinació

col·lectiva. I fora d'això, no res, com qui diu. Hi havia el bloqueig dels blocs ideològics i militars, hi havia hagut la descolonització africana (i suposàvem que això era el principi d'un futur molt millor, per als pobles de l'Àfrica), hi va haver i es va acabar la guerra del Vietnam, que era el triomf del Tercer Món contra l'imperialisme, i els hippies i els Beatles i el benestar creixent i assegurat, més cotxes per tothom, més televisors, més carn de vedella i més renda per càpita: el món avançava, probablement –encara que lentament– cap al socialisme universal o cosa pareguda, i això pensava una bona part de la població pensant del planeta. A més, i això és essencial, si passaven coses grosses, com ara fams, desastres, el khomeinisme, guerres i altres atrocitats, passaven lluny d'Europa, on la felicitat de la població semblava tan segura com remotes totes les amenaces possibles.

És com si haguérem viscut tants anys fora de la història –de la Història més aviat, amb majúscula–, que la possibilitat de ser protagonistes, o espectadors directes, de grans canvis o esdeveniments, era ben poc imaginable. Els grans moments històrics eren, o pareixien, cosa del passat i de llibre de text. Viure amb l'ai al cor, i sense saber què passaria l'any següent, no era cosa d'aquest tranquil final de segle. Era cosa del temps de la Revolució Francesa, o del temps de la I Guerra Mundial, o de la II Guerra, però ja no del nostre temps. I tot d'una, la Història ens ha caigut damunt, sense avisar. Aquelles mateixes coses que *no po-*

dien passar fa vint anys, o deu només, estan passant ara. Entre 1989 i 1991, se'ns ha acumulat la faena d'una manera absolutament inassimilable. No cal que

recorde ara l'acumulació de fets, la dissolució en pocs mesos d'una barrera militar que havia dividit Europa durant més de quaranta anys, la desintegració de l'estructura política i social de tots els països entre el mar Bàltic i el mar Negre, la desaparició fulminant del règim soviètic fundat fa més de setanta anys per durar més de mil, l'esclat en poques setmanes de l'Imperi Rus pacientment –i semblava que sòlidament– organitzat des de feia tres o quatre segles, la inimaginable guerra i barbàrie de Sèrbia contra Croàcia, l'ensorrament econòmic de mig continent i l'amenaça de fam hivernal a l'antiga i poderosa Rússia, a més de la unificació d'Alemanya i algun altre detall. És massa per poder-ho digerir. Massa rebolcades en poc més de dos anys, massa Història i massa ràpida.

I si afegim encara la irrupció de la sida, el pessimisme nerviós o resignat que ocupa el lloc de l'optimisme recent, la consciència general de l'existència de forats negres i de la eterna infinitud de l'univers, el nerviosisme per la immigració africana –i qui sap si esclava– a l'Europa Occidental, el deute de Sud-amèrica, la insoluble misèria d'Àfrica, la guerra del Golf, la màfia de la cocaïna i les xeringues de l'heroïna, el racisme rampant, les croades del papa de Roma, la deforestació de l'Amazònia, el cervell de qualsevol ciutadà informat, si ho considera tot alhora, pot esclatar per excés de pressió. És veritat que era molt més avorrit i menys emocionant quan sabíem, d'un any a l'altre, què havia de passar. Però era també molt més descansat.

Joan F. Mira